

celjski delavnik

CELJE, 27. NOVEMBRA 1959
LETO X., šte. 47

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA CELJE
LIST IZDAJA IN TISKA CASOPISNO POD-
JETJE »CELJSKI TISK«
DIREKTOR IVAN MELIK-GOJMIK
UREJUE UREDNIŠKI ODBOR
ODGOVORNI UREDNIK TONE MASLO
Uredništvo: Celje, Titov trg 3 — poštai
predal 16 — telefon 25-25 in 24-25 — uprava:
Celje, Trg V. kongresa 3 — poštai predal 132
telefon 25-77 in 26-89 — tekoči račun pri
komunalni banki Celje 665-20-1-656 — izhaja
o petkih — letna naročnina 500, polletna 250,
žrtiletna 125 din — posamezna številka
20 din — rokopiisov ne vračamo.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

NAJŽLAHTNEJŠI SAD

V eni sami noči se je v starodavnem mestecu Jajcu na izlivu Plive v Vrbas pred šestnajstimi leti skovala usoda nove socialistične dežele. Tu, prav v tem bosenskem mestecu so bili postavljeni temelji nove države, bratske skupnosti narodov Jugoslavije. Tu so se 29. novembra 1943. leta zbrali na drugem zasedanju Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije najboljši sinovi naših narodov. Prišli so naravnost iz krvavih bitk in določili smer našega nadaljnjega razvoja, kljub temu, da je vojna še trajala. Takrat sprejeti sklepi so postavili temelje naši novi, socialistični državi, naši vdanosti do sebe in do sodbodoljubnih tradicij naše domovine. Ta vest je tisto noč odjeknila po vsem svetu in narodi sveta so zvedeli veliko resnico — trdno in suvereno odločitev jugoslovanskih narodov, da bodo sami sebi ustvarjali boljše življenje.

Sklepi, ki so jih predstavniki jugoslovanskih narodov takrat sprejeli, so danes v glavnem že uresničeni. Danes smo dosegli bratstvo in enotnost naših narodov, danes že vidimo uresničene težnje ljudstva, ki je želelo socialistično družbeno ureditev. Naša nova ljudska in državna skupnost pa ni nastala za zeleno mizo. Rojstvo socialistične Jugoslavije je najtesneje povezano z velikimi žrtvami in dolgoletnimi napori, z zmagovitimi, junaškimi in slavnimi Komunistično partijo Jugoslavije, katere 40-letnico ustanovitve slavimo prav letos. Nova Jugoslavija je njen najžlahtnejši sad.

Po poti, ki smo jo pred šestnajstimi leti začrtali, smo vedno hodili in zmagovali. Pri tem nismo nikdar klonili, čprav so nam večkrat metali polena pod noge. Polna štiri leta v vojni in revoluciji so okrog naših glav grmele topovske granate in tanki, po vojni pa so nam pretili z mikrofoni in rotacijskimi stroji. Prerokovali so nam neuspeh in zahtevali od nas, da se odpovemo sami sebe ter da zaigramo po taktu tuje taktirke. Toda mi smo se temu uprli.

Naša upornost ni znak trme ali brezmejnega narodnega ponosa, temveč je plod globoke zavesti, da smo na pravi poti in da takšni, kakršni smo, služimo ne samo sebi in blaginji svoje domovine, temveč napredni misli v svetu sploh. Naše ljudstvo, ki tako uspešno gradi boljše življenje na principih socialistične demokracije, je v povojnih letih doseglo na gospodarskem področju in zadnja leta še posebej v kmetijstvu tako velike uspehe, da se temu marsikje v svetu ne morejo načuditi. Tako nagel vzpon niso dosegle niti ekonomsko veliko bolj razvite dežele kot je naša. In v tem je tudi veličina, moč in bistvo naše socialistične demokracije, delavskega in družbenega upravljanja. Naš delavec se vedno bolj zaveda svoje vloge. Zaveda se, da ni več mezdni delavec, temveč proizvajalec in upravljaec, človek, ki je gospodar sam svoje usode.

To je velika pridobitev. Zaradi nje črpajo naši delovni ljudje vedno novih moči, zaradi nje tako veliki uspehi, zaradi nje nam zavidajo našo pot. Mi pa ne želimo nič drugega, kot da nas puste pri miru, da si sami gradimo boljše življenje na način, ki je nam najbolj po volji. Hkrati pa želimo mir na vsej

zemeljski obli ter sodelovanje z vsemi narodi in državami, velikimi in malimi, z željo, da si urejajo način življenja kot njim najbolj ustreza.

Naš veliki praznik slavimo letos, v jubilejnem letu še s posebnim ponosom, globoko zavestjo in zahvalnostjo. Kot se zavedamo, da je bilo rojstvo nove Jugoslavije najdragocenejši sad naše Partije, tako smo tudi globoko prepričani, da so vsi uspehi v povojni graditvi plod marljivih rok naših delovnih ljudi pod vodstvom Zveze komunistov Jugoslavije. Ti uspehi so ogromni in jih ni potreba posebej naštevati, saj so vidni na vsakem koraku širom po naši domovini.

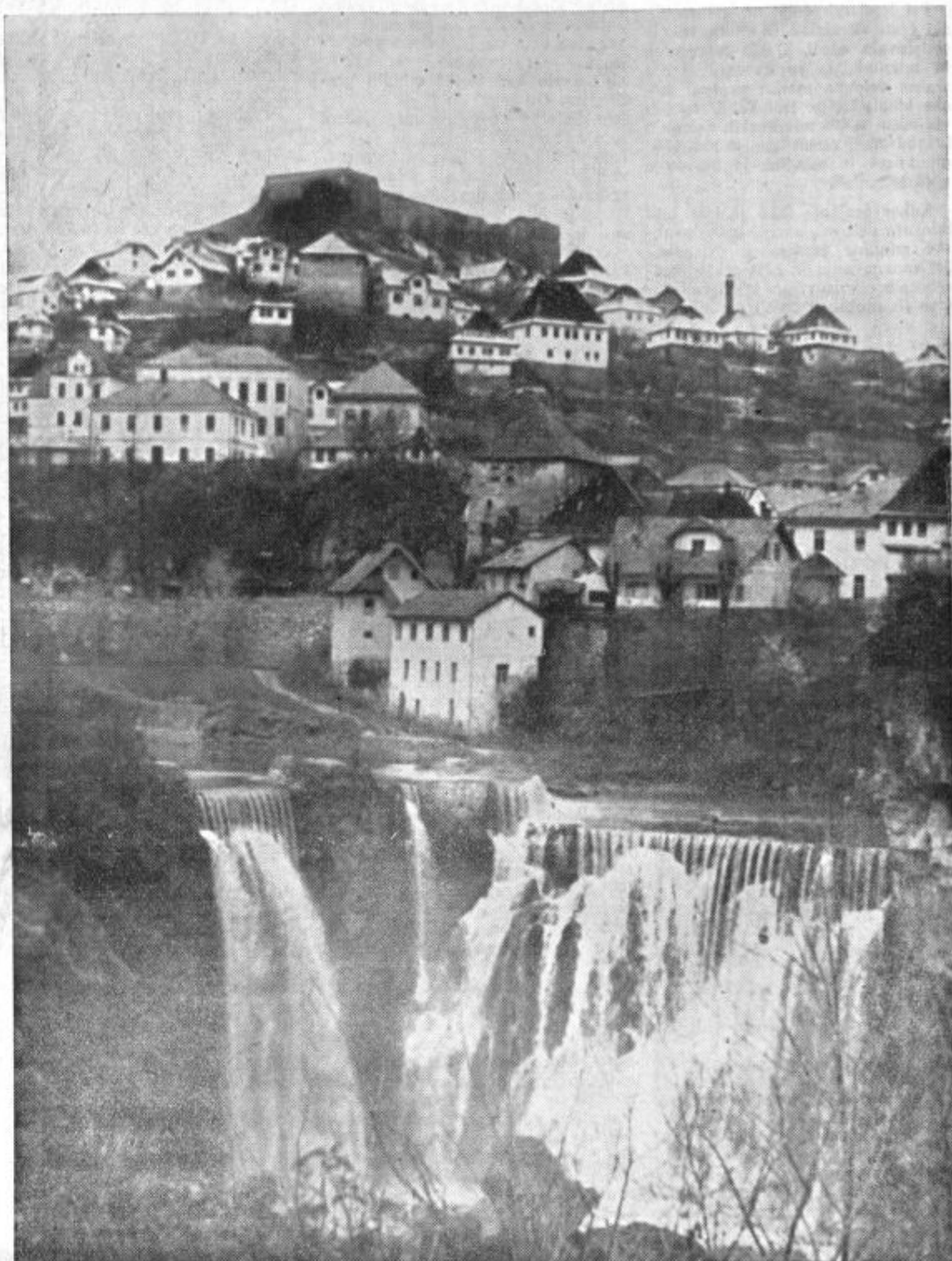
Posledica teh uspehov je, da naša domovina ni več zaostala država kot nekoč pred vojno, temveč se je v razmeroma kratkem času po vojni uvrstila med napredne in gospodarsko razvite dežele. Šestnajst let ne pomeni veliko niti v življenju posameznika, kaj šele v razvoju neke države ali naroda. Vendar, ko bo bodoči zgodovinar proučeval to obdobje, se bo nemalo začudil in divil veličini vsega, kar se je pri nas v tem kratkem času zgodilo in zgradilo.

Samo nekaj podatkov, ki jih je ugotovil pred dnevi drugi plenum CK ZKJ, dovolj zgovorno pove, kako veliki so naši uspehi. V zadnjih sedmih letih je naš nacionalni dohodek dvakrat večji, industrijska proizvodnja se je povečala skoraj za dva in pol krat, kmetijska pa za 51 odstotkov. Naš razvoj je bil v obdobju 1957 do 1959 za tri do štiri krat hitrejši od najrazvitejših zahodnoevropskih držav. S hitrim gospodarskim razvojem so nastale tudi bistvene spremembe v ekonomski strukturi prebivalstva. Leta 1953 je kmetijsko prebivalstvo znašalo 60 odstotkov vsega našega prebivalstva, letos pa 51 odstotkov, prihodnje leto pa bo razmerje kmetijskega in nekmetijskega prebivalstva že 50 proti 50. To brez dvoma dokazuje, da smo že razbili okvir zaostale kmetijske države, in pomeni, da prehajamo v obdobje, ko delavski razred predstavlja tudi v kvalitativnem smislu glavno družbeno osnovo naše skupnosti.

Ogromni uspehi našega gospodarstva so trdna osnova za še večji napredek. Tega napredka se vsi veselimo in neugnani hočemo vsak po svojih močeh prispevati svoj delež. Trudimo se povečati delovni učinek, da bi tako ustvarili sebi in potomcem lepše življenje in večji kos kruha. Tudi napori delovnih ljudi v celjskem okraju so na tem področju prav letos dokaj vidni. V industriji in v kmetijstvu se zalagajo za sodobnejše in učinkovitejše metode dela in za nagrajevanje po učinku. Še posebej so letos razveseljivi uspehi v kmetijstvu. V celjskem okraju je doslej že preko 30 odstotkov obdelovalnih površin vključenih v kooperacijske odnose, v Savinjski dolini na področju žalske občine pa preko 80 odstotkov.

Vsako leto, ko praznujemo 29. november, se radi spominjamo uspehov, ki smo jih dosegli. Toda lepota tega največjega jugoslovanskega praznika ne pomeni za nas le navadno slavo ob obujanju spominov, temveč je usidrana v naših srcih kot globok in trajen odraz naše bitke. Ko se bomo po prazniku vračali na delovna mesta in sneli zastave s hiš, šol in tovarn, bo veliki praznik še dalje živel v nas in nam svetil s svojim neugasljivim plamenom kot trajen in nena- domestljiv kažipot.

-ma-

IZ ZAKLJUCNE BESEDE TOV. TITA NA DRUGEM PLENUMU CK ZKJ

Plenum ima velik pomen ZA NAŠ NADALJNI RAZVOJ

Pod vodstvom generalnega sekretarja Zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza-Tita je bil pred dnevi v Beogradu drugi plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Na plenumu so obravnavali organizacijsko politična vprašanja, o čemer je poročal Dobrivoje Radosavljević, nato pa še probleme ekonomske politike. Referat o teh problemih je imel Mijalko Todrovic.

Po obširni razpravi je imel zaključno besedo generalni sekretar ZKJ tovariš Tito in med drugim dejal, da sta obe poročili na tem plenumu zelo ozko povezani. Govorita o uspehih ZKJ v notranji graditvi in o napakah, ter pomanjkljivostih, ki obstajajo in ki jih bo treba odpraviti, da bi naša Zveza komunistov lahko še hitreje ponesla naprej razvoj naše socialistične graditve.

Tovariš Tito je dalje dejal, da človeka prevzame zadovoljstvo, ko vidi, da so komunisti prav na gospodarskem področju, ki je najvažnejše področje naše socialistične graditve, v polni meri obvladali gospodarsko problematiko. Poudaril pa je, da je kljub tem uspehom še vrsta pomanjkljivosti in napak, ki jih bo potrebno odločno odpraviti.

V gospodarstvu so tudi takšne stvari, zaradi katerih so delavci in

delovni kolektivi nezadovoljni, je nadaljeval tovariš Tito. Največkrat delajo napake komunisti, pa celo starejši komunisti in tisti naši člani, ki so že dalj časa v Partiji... Tu ne gre za navadne delavce in za ljudi, ki niso člani Partije, temveč prvenstveno za člane ZK in nekateri člani delavskih svetov, tiste, ki so na čelu kolektiva. Mislim na njihove napake, na njihovo nedisciplino, na nepravilen odnos do delavca, oziroma do članov kolektiva. Vse več je pritožb proti takim nepravilnim ravnanjem. Proti temu se moramo boriti in mislim, da se strinjate, da moramo to stvar zaostri in proti ljudem, ki so samovoljni in podobno, uporabljati celo partijske sankcije.

Tovariš Tito je dalje govoril o pojavih nekontroliranega govorničarstva in kritiziranja, ne le med delavci in državljani, temveč tudi v vrstah komunistov, ter poudaril, da takšnih pojavov ne smemo več gledati liberalno, temveč, da moramo te stvari ostro postaviti in se proti temu boriti. Ko je dalje govoril o pomanjkljivostih in napakah, je dejal, da naši ljudje, in to nekateri komunisti na vodilnih mestih v gospodarstvu, pripovedujejo včasih tujcem takšne tajnosti, za katere v drugih deželah obsojajo ljudi na

dolgotrajno robijo. Tega ne smemo dovoliti in moramo proti takim pojavom storiti odločne ukrepe. Takšni ljudje zaslužijo ne samo partijske sankcije, temveč tudi kazenski progon. Tudi do teh zadev nismo bili zadosti budni in ostri.

V zaključni besedi je generalni sekretar govoril še o pojavi lokalizma, ki je pri nas zadnje čase dokaj razširjen. To prihaja zaradi ozkega gledanja na koristi samo tistega, kar posamezniki neposredno upravljajo, pri tem pa ne upoštevajo koristi celotne skupnosti. Iz takih primerov nastaja po malem tudi politični problem. V tej zvezi je tovariš Tito opozoril na demokratizacijo centralizem, ki tudi danes velja v Zvezi komunistov. Čeprav se neko morda ne strinja s tem ali onim, toda sklep večine mora uresničiti.

Tovariš Tito je govoril še o našem nadaljnjem gospodarskem razvoju ter poudaril, da moramo napredovati v okviru možnosti, sicer bi lahko nastala velika škoda. Govorec o investicijah v razvitih in nerazvitih republikah je dejal, da moramo še nadalje pomagati in omogočati nadaljnji razvoj nerazvitih republik v skladu z materialnimi možnostmi, vendar tako, da s tem ne zaustavljamo nadaljnji razvoj in stimuliranje proizvajalcev v razvitih re-

publikah. Ena in druga skrajnost sta škodljivi, zato je treba najti sredino. Ko je govoril o kakšne investicije moramo vlagati sredstva, je tovariš Tito poudaril, da jih moramo vsi tako razumeti. Moramo se držati linije, ki jo je dal ta plenum glede nadaljnega razvoja našega gospodarstva in naše socialistične izgradnje nasplo.

Generalni sekretar CK ZKJ tovariš Tito je ob koncu rekel, da ima ta plenumi ogromen pomen za naš nadaljnji razvoj in da ga moramo vsi tako razumeti. Moramo se držati linije, ki jo je dal ta plenum glede nadaljnega razvoja našega gospodarstva in naše socialistične izgradnje nasplo.

OB DNEVU REPUBLIKE VSEM BRALCEM,
NAROČNIKOM IN SODELAVCEM
ISKRENE ČESTITKE!

Uredništvo in uprava
»Celjskega tednika«

Delovni kolektiv
časopisnega podjetja
»Celjski tisk«

PROSLAVE ZA DAN REPI BLIKE

V vseh krajih celjskega okraja pripravljajo politične organizacije, delovni kolektivi in šole proslave v počastitev 29. novembra. Osrednja proslava v Celju bo na predvečer praznika, v soboto 28. t. m. ob 20. uri v veliki dvorani Narodnega doma. Pripravlja jo občinski odbor SZDL. Razen govornika bodo na tej svečanosti sodelovali še: pevski zbor »France Prešeren« pod vodstvom prof. Jožeta Koresa, Komorni zbor

pod taktirko prof. Egon Kuneja, recitatorica Bogdana Grobelnikova, nadalje prof. Mařenka Sancinova ter gojenki celjske glasbene šole Zlata Zohar in Jelka Velikanja.

Prav lepe proslave pripravljajo tudi na vseh šolah celjskega okraja, kjer bodo praznik republike počastili še s sprejemom c'ibanov med pionirje in pionirjev v mladinsko organizacijo.

Posvet o investiranju v trgovini

V torek je b'lo v Celju zasedanje predsedstva Republiške trgovinske zbornice. Razen predsednikov in tajnikov vseh okrajnih zbornic se je tega posvetovanja udeležil tudi generalni sekretar Zveze trgovskih zbornic FLRJ Risto Bajalski. Dopoldne so si gostje najprej ogledali nove trgovine v Celju, predvsem

novi samopostrežno trgovino, sodobno urejeno manufakturno trgovino, ogledali pa so si tudi mlecno restavracijo Mignon.

Opoldne so si ogledali razstavo sodobne opreme za samopostrežno trgovino, ki jo izdeluje celjska tovarna »Z čna«. Popoldne pa so na zasedanju predsedstva razpravljali o nadaljnjem investiranju v trgovino.

VAZNO POSVETOVANJE O NAGRAJEVANJU

Na pobudo republiškega odbora sindikata kemičnih delavcev Slovenije je bilo v torek v prostorih To-varne organskih barvil v Celju posvetovanje zastopnikov vseh kemičnih tovarn v naši republiki, na katerem so predvsem obravnavali nekatere probleme nagrajevanja v prihodnjem letu.

V CENTRALNEM DELU BOSNE, NA BREGOVH PLIVE IN VRBASA LEZI MESTICE JAJCE, NEKOČ PRESTOLNICA BOSENSKIH VLADARJEV IN MESTO, V KATEREM JE BILA 1463. LETA PRETRGANA SAMOSTOJNOST BOSENSKE SREDNJEVEŠKE DRŽAVE IN HKRATI MESTO, V KATEREM SO BILI 480 LET PO TEM DOGODKU POSTAVLJENI TEMELJI NOVE SOCIALISTICNE JUGOSLAVIJE, JAJCE JE MESTO ZGODOVINSKEGA DRUGEGA ZASEDANJA AVNOJ.

TAKO STA SI TU PODALI ROKE DAVNA IN NAINOVEJŠA ZGODOVINA. OBE IMATA V NJEM SVOJE VIDNE SPO-MENIKE: NA VRHU GRICA MOGOČNA TRDNJAVA BOSEN-SKEGA VLADARJA HRVOJA VUKČICA, KI JE NASTALA V CASU TURSKIH VPADOV, NA DESNEM BREGU PLIVE PA PRAV TAKO VELICASTNO POSLOPIE MUZEJA DRUGEGA ZASEDANJA AVNOJ. V NJEM JE BILA IZGLASOVANA FE-DEKATIVNA UREDITEV NOVE JUGOSLAVIJE IN V NJEM SO PREDSTAVNIKI VSEH JUGOSLOVANSKIH NARODOV PRIZNALI TOVARISU TITU NAZIV MARSALA JUGOSLA-VIJE.

JAJCE PA NI SAMO MESTO ZGODOVINSKIH SPO-MENIKOV — TRDNJAVA IN MUZEJ STA SAMO NAJVIDNEJŠA PREDSTAVNIKA STAREGA IN NOVEGA CASA — TEMVEČ TUDI MESTO, KI SE ZARADI SVOJE LEGE IN NARAVNIH LEPTI PO VSEH PRAVICI UVRSCA MED PRIZNANE IN PRILJUBLJENE TURISTICNE KRAJE. ČUDOVITI SLAPOVI PLIVE DAJEJO TURISTICNEMU OBELEŽJU SAMO PIKO NA I. JAJCE IN NIEGOVA OKOLICA PA SKRIVATA TUDI NESTETO DRUGIH POSEBNOSTI, KI PRIVABLJAJO IZ LETA V LETO VEDNO VEČ TUIH IN DOMAČIH OBUČO-VALCEV.

JAJCE - zgodovinsko in turistično mesto

Na desni strani Plive — nasproti mogočne trdnjave stoji zgodovinsko poslopje, v katerem je bilo 29. novembra 1943. leta drugo zasedanje AVNOJ. Pred vojno je tu bil sokoški dom. Med okupacijo so Nemci poslopje zažgali, partizani in domačini pa so ga jeseni 1943. leta obnovili. V času bivanja članov Vrhovnega štaba je bil tu dom kulture. Po umiku partizanskih enot je okupator poslopje vnovič zažgal. Po osvoboditvi je bil dom kulture preurejen tako, kot je izgledal v času zgodovinskega zasedanja AVNOJ. V njem je sedaj muzej drugega zasedanja AVNOJ.

Prvi sprehod

Po dolgem in mučnem ter skoraj 26-urnem potovanju s stalnimi zamudami na železnici — v tem je prednjačil ekspresni vlak in ne oni na ozkotirni progi — se je počitke v skoraj novem in moderno urejenem hotelu »Turiste« v Jajcu prilegel nadvse.

Prvo prijetno pa tudi neprijetno presenečenje, kakor človek vzame, je prineslo jutro. Pogled skozi okno v zasneženo naravo je bil čudovit. Jajce je ležalo pod snežno odejo. Zdelo se mi je še lepše, kakor sem ga bil navajen občudovati na znanih fotografijah.

Odpravil sem se na prvi sprehod po mestu, brez ciljev in načrtov. Hotel sem ga samo videti. Prvi vtisi so bili izredni. Takšni so ostali tudi potem, ko sem ga zapustil.

od značilnih narodnih s širokimi hlačami (dimijami) pri ženskah, tesno prilagojenimi se telovniki, opankami pa vse tja do modernih krogov.

Posebnost predela ob reki so stari mlini. Le-ti so prava narodopisna redkost. Na eni strani so uprli direktno na zemljo, na drugi pa slonijo na visokih in vitkih kolih.

Po svoje zanimivosti so tudi viseči mostovi, ki lahko sprejmejo naenkrat kvečjemu šest oseb. Tistemu, ki ima vrtoglavo priporočam, da stopa čez nje takrat, kadar so prosti, sicer se bo neprijetno počutil na zibajoči se cesti, visoko nad divjo reko.

Ce bi iskal in štel v mestu zgodovinske spomenike, bi prišel v zadrego. Zakaj? Redke so namreč hiše, ki nimajo pritrdjenih tablic z napisom, da so pod posebno zaščito. To velja tako za staro arhitekturo, katere tu ne manjka, za stara muslimanska grobišča, kot za hiše, ki so vezane na ljudsko revolucijo. To so namreč hiše, v katerih so od 17. avgusta 1943 pa do 7. januarja 1944, ko je bilo Jajce osvobodeno, prebivali in delali tovariši: Tito, Kardelj, Ranković, Pijade in drugi. V tem mestu je bil 5. novembra 1943 ustanovljen TANJUG, tu so nadalje hiše, v katerih so delali člani mestnih in pokrajinskih komitejev Partije itd. Skratka — Jajce nima samo nekaj spomenikov, temveč je vse mesto en sam dokument minulih slavnih časov, spomenik borbe za svobodo.

NAPREDEK NA VSAKEM KORAKU

Jajce je sedež občine in okraja. Ima okoli osem tisoč prebivalcev.

Kar velja za Bosno in ostale republike, to drži tudi za rojstni kraj naše nove države: v letih po vojni je bil napravljen velik korak naprej na vseh popriščih družbenega dogajanja. V zvezi s tem pa se spreminja življenje tamošnjih ljudi.

Jajce s svojim zaledjem ima lepe pogoje za razvoj živinoreje in sadjarstva. Navzlic temu pa je perspektiva v turizmu. Naravni pogoji so podani: slapovi Plive, Plivska jezera, ki so približno 5 km daleč od mesta, reke, polne salmonidnih rib itd. V zadnjem času postaja vse bolj privlačen lov na medvede in ostalo divjačino. Organizirane love prav radi obiskujejo tuji. Jajce se ponša z lepim hotelom »Turistom«, le žal premajhnim, ter z novimi nočitvenimi kapacitetami ob Plivskih jezerih. Vendar je vse to pre malo za mesto, ki ga iz leta v leto obiskuje več turistov. Jajce je menda tudi edino mesto pri nas, ki ima že zdaj zasedene vse nočitvene kapacitete za prihodnjo glavno sezono.

Zraven hidroelektrarne Jajce II, je v tem mestu še velika kemična industrija »Elektro-Bosna«. Pred kratkim pa so v bližini mesta odprli nov rudnik boksita.

Komunalne naprave so šele na začetku izgradnje. Letos je mesto dobilo nov vodovod. Stanovanj je premalo.

Velik napredek beleži šolsko področje. Medtem, ko so bile v občini pred vojno samo štiri osnovne šole s 607 učenci ter 12 učiteljev, imajo danes že gimnazijo, 20 osnovnih šol (popolnih in nepopolnih skupaj), več vajejskih ipd. Vse te šole obiskuje skupaj nad 4500 učencev; v njih pa dela in poučuje blizu 100 učiteljev in profesorjev.

Podobne primerjave bi lahko navedli tudi za zdravstvo in ostala področja.

Spomini na novembrske dni 1943. leta

To je hiša Ante Buriča, zgrajena v drugi polovici 18. stoletja. V pritličju je bila delovna soba Vrhovnega štaba, v zgornjem nadstropju pa pisarna tovariša Tita in Rankovića. Hiša je zaščiten; soba v nadstropju pa urejena tako, kot je izgledala takrat, ko je v njej stanoval tov. Tito.

Bolj kot podatki o mestu in njegovih načrtih, ki so zlasti hvalje za ureditev turističnih naprav in nočitvenih kapacitet na Plivskih jezerih, so bila zanimiva pripovedovanja domačinov o dogodkih, ki so imeli večjo ali manjšo zvezo z drugim zasedanjem AVNOJ.

Ko sem se odpravil na pot, sem upal, da bom našel v Jajcu veliko živih prič s skupščine 142 predstavnikov vseh jugoslovanskih narodov, od tega 17 iz Slovenije. Žal, sem se pri tem računju hudo uštel. V Jajcu je en sam človek — 70-letni Smail-aga Hadžiosmanović — ki se je udeležil drugega zasedanja AVNOJ.

»Sedel sem v peti vrsti in dobro videl tovariša Tita in ostale voditelje osvobodilnega gibanja,« je pripovedoval. »Z zasedanja samega, to je bila pravzaprav prva seja predsedstva AVNOJ — pa se najbolj živo spominjam dogodka, ko smo udeleženci na predlog slovenskega delegata Josipa Vidmarja izvolili tovariša Tita za maršala Jugoslovije. Takrat se je v dvoranu utrgal val navdušenja, ki ga človek enakega težko doživi. Ploskanje je trajalo nekaj minut...«

Srečo sem poskusil tudi pri tovarišu Dedi Kršaku, staremu komunistu in takratnem politkomisarju v podjetju »Elektro-Bosna«.

»Veliko sem delal s člani Vrhovnega štaba, zlasti pa s člani tehničnega oddelka. Kadar koli so kaj potrebovali, so se obračali na nas, oziroma na našo partijsko organizacijo v podjetju. Vendar moram povedati, da nihče od nas, niti jaz sam, nisem vedel, kaj se pripravlja. Priprave in drugo zasedanje AVNOJ je bilo tako konspirativno, da skratka nismo opazili ničesar posebnega. Tudi prihod delegatov ni vzbudil posebne pozornosti. O zasedanju in njegovih sklepih smo zvedeli šele dan ali dva pozneje.

Spominjam se, da je bilo mesto v večernih in nočnih urah od 29. na 30. november v popolni temi. Električni tok je bil ukinjen. Edino iz kulturnega doma, ki je imel tisto noč okna skrbno zastrta, se je tu in tam prikadel kak droben pramen svetlobe.

Pozneje smo zvedeli, da je bilo tisto noč mesto bolj skrbno zastrženo in zavarovano kot ostale dni. To je bilo posebej razumljivo. Bil je vojni čas, čas neizprosne borbe na življenje in smrt. Borci so zasedli

vse dohode v mesto in vse položaje na vrhovih bližnjih gora. Bili so dobro oboroženi...

Tovariš Kršlak je vedel povedati veliko zanimivega še o tovarišu Titu.

»Vsi smo ga poznali. Bili smo srečni in veseli, kadar smo ga srečali na cesti in vedno smo trepetali, kadar so sovražniki bombardirali mesto. Bili smo se zanj in za življenje ostalih članov Vrhovnega štaba. Toda zaradi velike tajnosti in neprestanega menjavanja bivališča, se jim v tistih mesecih pri nas ni ničesar pripetilo. Znano je, da je zlasti tovariš Tito večkrat menjaval svoje bivališče, to celo v eni noči. Vsi ti ukrepi so bili potrebni, saj se je navzlic vsemu zgodilo, da so sovražna letala bombardirala okolico hiš, v katerih se je navadno zadrževal, zlasti pa okolico ob Vrbasu.

Dobrodošel gost sem bil tudi pri načelniku za gospodarstvo Ochraine-ga ljudskega odbora inž. Zahilu Menziličiču, ki je takrat delal v kulturni skupini.

»Vsak četrtek smo imeli v kulturnem domu ustni časopis za člane Vrhovnega štaba. Najčeste so kot govorniki nastopali sami, velikokrat pa so to dolžnost prepustili tudi nam. Takrat so bili zvesti in pozorni poslušalci. Teh prireditelj so se brez izjeme udeleževali vsi najvidnejši zastopniki Vrhovnega štaba.

Dobro se spominjam, da smo člani kulturno prosvetnega odbora našega mesta gostovali 29. novembra zvečer v Bugojni. Predstavili smo se s »Sumljivo osebo«. Na povratku v Jajce smo imeli težave zaradi prevoza po železnici, ki je bila na osvobojenem ozemlju pod našim nadzorstvom in upravo. Železničarji nas niso in niso hoteli pustiti na vlak. To se nam je zdelo sumljivo. Zato smo bili še bolj vsiljivi. Nazadnje smo le uspeli in se srečno vrnili domov. Takrat še nismo vedeli, kaj se dogaja v Jajcu. O zasedanju smo zvedeli šele naslednji dan, ko smo za delegate uprizarili »Revizorja«. Predstavi so prisostvovali vsi udeleženci drugega zasedanja AVNOJ. Z njo smo dosegli lep uspeh. Pa tudi razpoloženje in vzdušje v dvorani je bilo na višku, svečano...«

Z majhno epizodo okoli novembrskih dni 1943. leta je povezan še čevljar Safet Zlatarević. Zato je

prav, da jo zapišem tako, kot mi jo je pripovedoval:

»Kmalu po osvoboditvi Jajca v 1943. letu sem začel izdelovati čevlje in škornje za člane Vrhovnega štaba. Nekaj dni pred koncem novembra je k meni prišel šef delavnice tovariš Bogoljub in mi naročil, naj ukrojam škornje za tovariša Tita. Prinesel mi je tudi mero. Dela sem se lotil z največjim veseljem. Škornje sem ukrojil na kopitu štev. 41, ki sem ga oddal skupaj z izdelkom. To so bili tisti škornji, katere je imel tovariš Tito obute na drugem zasedanju AVNOJ.

Za nagrado za dobro opravljeno delo sem kmalu zatem dobil kanto karbida. Bil sem ga zelo vesel, saj je bil prava redkost.

V tistih mesecih sem izdelal okoli 250 parov čevljev in škornjev za člane Vrhovnega štaba in za ostale borce in oficirje...

V dnevih, ko so se člani Vrhovnega štaba NOV in POJ zadrževali v Jajcu, je začel kipar Avguštinčič izdelovati kip maršala Tita. Zaradi težav pri dobavljanju ustrezne glin-e za žganje, delo ni potekalo naj-bolj hitro. Jezil se je umetnik, pa tudi tovariš Tito se je zdelo, da se dela vlečejo v neskončnost.

Vendar vse skupaj le ni bilo tako enostavno. Na osvobojenem ozemlju niso imeli ustrezne glin-e. Zato so jo morali na skrivaj prinašati iz območja, ki je bilo pod so-vražnikovim nadzorstvom. Kljub te-žavam je borcev in domačinom uspelo, da so glino kar trikrat prinesli v Jajce.

Fotografijo o tem umetniškem ustvarjanju hrani Muzej drugega zasedanja AVNOJ.

Lepe spomine na tiste dni, ko so bili postavljeni temelji naše nove države ima tudi železničar Selim Kulenović. On je namreč postal prvi šef železniške postaje v Jajcu na osvobojenem ozemlju. Dekret za to nastavitve mu je podpisal sam maršal Tito.

Se danes ga hrani z največjo lju-beznijo.

Počasi, kakor da bi trgal vsa-ko besedo iz srca, s solzami v očeh je Ferdo Kučera, zdaj že upokojenec, pred skoraj štiri-desetimi leti pa dober prijatelj revolucionarja Djura Dja-kovića, pripovedoval o žalosti-ni poti svojih treh otrok in o usodi četrtega, ki je padel v partizanih...

— Dragi sinko, to je tragič-na povest, ne edina pri nas, pa vendar tako značilna in boleča, saj kaže našo polpreteklo do-bo v vsej tisti strahotni podiv-janosti, ki so jo zasejali fana-tični ustaši. In še nekaj. Pri nas ni šlo samo za žrtve z dru-gačnim političnim prepriča-njem, kot so bili rablji, temveč

IZGUBIL JE NAJDRAŽJE...

tudi za versko nestrpnost. Sko-raj vsi, ki niso priznali njihovega rimskega boga, so morali umreti, največkrat v valovih mrzlih in divjih voda, z zveza-nimi rokami in nogami...

Tako je bilo tudi pri nas. Najmlajši Mirko je imel ta-krat 18 let. Bil je miren fant, pošten in delaven; bil pa je tu-di organiziran. Fanika je bila za devet let starejša; nižje po-stave in svetlolasa. Najstarejša Berta je imela 33 let. Bila je lepa, visoka in črnolasa. Tudi ona je bila med borkami za lepše življenje...

Težko je govoril. Solze so mu silile iz oči, glas se mu je trgal od bolečine, strašne, ki jo lahko občuti le oče.

Ferdo Kučera

— Vendar se je zgodilo ta-ko, je spet nadaljeval, da tega življenja ni ušakal niti eden niti drugi. Nihče. Ko so jih ustaši dobili na piko in začeli sumiti, da niso njihovi, so se začele šikane. Najprej so bile na vrsti hišne preiskave, zatem zasliševanja, nato zapiranja in pretepi. Kdo ve, kolikokrat so romali vsi trije v zapore in kdo ve, koliko bunk so dobili. Izgo-vorov za to je bilo z njihove strani vedno dovolj: enkrat za-radi podtaknjene lepaka osvobodilnega gibanja, drugi-č zaradi doždevnega streljanja na nekega ustaša in podobno. Toda, ker le niso imeli doka-zov, so jih morali vedno izpu-stiti, dokler... se ni zgodilo tisto, česar smo se najbolj ba-li.

Znova je umolknil. Naslonil glavo na roke in jokal. Jokal kot otrok.

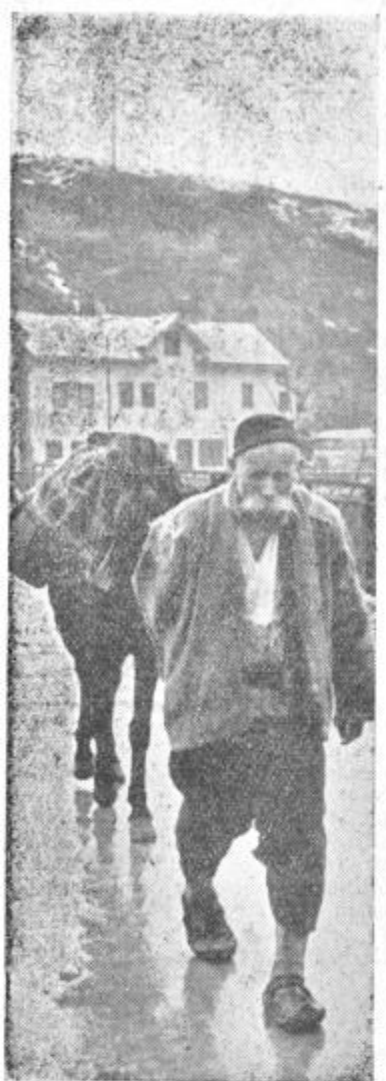
— Prišli so in odpeljali vse tri: Mirka, Faniko in Berto; si-na v Jasenovac, hčerki pa v Bosansko Gradiško. Od tod se ni nihče vrnil. Zadnji trenutki Mirkovega življenja so zaviti v temo; samo slutimo, kako se je moglo zgoditi. Za Berto in Fa-niko pa vemo, da so ju zvezali in vrgli v Savo. To je bilo leta 1942.

Kmalu zatem, ko so odpelja-li te tri otroke, je od žalosti umrla žena. Za njo se je od do-ma poslovil sin Anton. Sel je v partizane in padel kot komisar čete pri Vinkovcih...

Solze so mu ille po licih. Ho-tel je še nekaj povedati, pa mu je glas zastal v grlu...

Imena Kučerovih otrok da-nes v Jajcu niso pozabljena, zlasti pa ne ime črnolase Ber-te. V rojstnem kraju naše nove države je dobila svojo ulico in šolo. Pa tudi prosvetno društvo nosi njeno ime.

Napisal in slikal: MILAN BOZIC

Motiv iz Jajca

Del mesta se stiska na gričku okoli trdnjave in njenih obrambnih stolpov, drugi, in to večji, pa je na-šel svoj življenjski prostor v dolini, ki sta jo med visokimi vrhovi izobli-kovali Pliva in Vrbas. Predel ob Plivi je širši, medtem ko se Vrbas že takoj po tem, ko sprejme peneče vode Plive, stisne v tesno sotesko. Na koncu svojega toka se spuša Pliva v Vrbas z višine več kot 20 metrov. To so prelepi slapovi, ki pride-jo najbolj od izraza takrat, kadar se sončni žarki lomijo in odbijajo od vodnih kapljic. Žal sem bil za ta pogled prikrajšan. Ves predel ob Plivi, zlasti pa ob njenem izlivu v Vrbas, je lepo urejen s parki in stezicami.

Glavni del mesta se razteza ob eni sami dolgi ulici na levem bregu obeh rek. Vendar tudi desna obala ni prazna. Posebnost glavne ulice so stari oboki, travniška in banja-luška vrata. Sicer pa tu z enako po-zornostjo občudujes stare turške hi-še, džamije, male kavarne, kot lepa in moderna poslopja javnih ustanov in uradov, lepe trgovine itd.

Mesto je živahno. Noše slikovite:

Od Sotle do avstrijske meje, z obronkov Pohorja pa v vrhove zasavskega gorovja se razteza nad 75.000 hektarjev zemlje, ki jo obdelujejo pridne roke. Okoli 19.000 zadržnikov se trudi, da bi pridnosti pridolali še umnost, da bi iz zemlje iztisili zase in za družbo tisto, kar zemlja lahko da. Kmetijsko združništvo je po vojni prehodilo valovito in strmo pot, osvajalo vedno nove, vedno boljše in naprednejše oblike dela. Razvoj našega kmetijstva se zrcali v splošnem razvoju naše socialistične domovine. Priče smo spopada okoli nas. To je boj napredka z zaostalostjo, uma z nepotrebnimi žulji. Je bitka stroja z vprežno živino, kmetijska vojna umetnih gnolj, spopad števil z gospodarstvenosti. Boj za organizirano kmetijstvo, beg iz razdrobljenega, zaostalega in temnega življenja.

na eni veliki površini eno samo kulturo. Na primer tale nasad črnega ribeza na Planini. Nobena novost ni, da vrže več kakor hmelj ...

A black and white photograph of a large, two-story wooden barn with a gambrel roof. A vintage car is parked in front of the barn. The background shows rolling hills and a smaller building to the left.

P R A Z N I K U R E P U B L I K E
Okrajna zadružna zveza v Celju

Pogovori o uspehih, nalogah in težavah

V NAŠEM GOSPODARSTVU PRIHAJAJO DO VELJAVE NOVE ZAKONITOSTI, KVALITETNO NOVE GIBALNE SILE, KI JIH NAŠA GOSPODARSKA POLITIKA NE DUŠI, TEMVEČ JIM DAJE SPODBUDO. TO DAJE POLET NAŠIM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN VSAKEMU POSAMEZNIKU — TO USTVARJA POGOJE ZA VELIKE GOSPODARSKE USPEHE, KI SMO JIH ŽE DOSEGLI IN KI JIH VSAK DAN DOSEGAMO.

ZDAJ SKORAJ NI VEČ OBČINE, NE PODJETJA NITI OBRATA, KJER NE BI GRADILI, OBNAVLJALI IN RAZŠIRJALI ČEPRAV TU IN TAM SKORAJ NEPOMEMBEN RAZVOJ, V SEŠTEVKU POMENI VELIKO SILO, VELIK NAPREDEK. HKRATI PA TUDI NI KOLEKTIVA, KJER V PROIZVODNJI NE BI ISKALI NAPREDNEJŠIH IN BOLJŠIH OBLIK. O TEM GOVORE NAŠI POGOVORI.

INŽ. SLAVKO VRHOVEC, »CINKARNA«

Vročina pri pečeh ne jemlje odločnosti

ZNANO JE, DA MED CELJSKIMI DELAVCI DELAJO V NAJTEŽJH POGOJIH TOPILCI V CINKARNI. MANJ PA JE ZNANO, DA SO RAVNO ONI DOSEGLI V ZADNJIH LETIH POMEMBNE USPEHE. DOSEGLI SO JIH S POMOCJO BOLJE ORGANIZACIJE DELA — Z BOLJŠIM PROIZVODNIM POSTOPKOM IN S POMOCJO VEČJE PRIZADEVNOSTI TOPILCEV.

V topilnici smo poiskali inženirja Slavka Vrhovca, ki nam je o doseženih uspehih in bodočih nalogah povedal tole:

Se do 1957. leta je pri nas veljal normativ za eno peč 4 tone cinka dnevno. To je pod evropskim povprečjem in s tem nismo mogli biti zadovoljni. Tedaj je bila izdržljivost

čarjev smo namreč naslonili na količino proizvedenega cinka in na štednjo pri porabi retort. Tako se je pri okoli 10 odstotnem prekoračevanju normativov osebni dohodek topilničarjev povečal za okoli 24 odstotkov. To pomeni, da smo pri tem vzeli za osnovo progresijo pri nagrajevanju učinka preko osnovne tarife politike pa čisto dokazujejo, da marsikje še močno izstopa medna miselnost, največkrat tako, da v razpravah o tarifnih pravilnikih prevladuje primerjanje tarifnih postavk in težnja po zviševanju. Takšno razpravljanje sicer ni povsem nekoristno, in nepotrebno. Toda, če v večini kolektivov ostanejo pri tem, polje je to izrazito medzna razpravljanje in odsev preteklosti.

Rezultati nam kažejo, da je delo pri ustvarjanju sistemov nagrajevanja ob posebnih pogojih podjetij obsežno in težavna politična naloga, ki jo ne moremo opraviti le s teoretičnim in abstraktnim dokazovanjem ter prepričevanjem, pač pa na temelju vsakodnevnih praks in gospodarskega podjetja. Sedanji sistem delitve dohodka, v katerem so osebni dohodki kot celota gibljivi in odvisni od gospodarskega uspeha proizvodnje, nas sili, da o osebnih dohodkih ne moremo več govoriti ločeno od celotne ekonomske problematike podjetja. Sistem nagrajevanja po učinku zahteva, da kolektivi najprej rešujejo svoje proizvodne in organizacijske probleme, ker le tako lahko zadovoljijo težnje po večjem osebnem dohodku. Objektivno je torej ekonomski položaj proizvajalcev takšen, da mora težnja po izboljšanju osebne življenjske ravni pospeševati in racionalizirati celotno proizvodnjo. Toda takšne okoliščine še ne pomenijo napredka, če tega ne poznajo sami proizvajalci.

Dejstvo je, da mora politika nagrajevanja temeljiti na podrobnem in vsestranskem načrtu proizvodnje in organizacije dela v podjetju ter

iz razprave predsednika Okrajnega ljudskega odbora Celje, tovariša Rika Jermana na IV. kongresu Zveze komunistov Slovenije

Kvalitetne spremembe v gospodarstvu so pomembna politična naloga

POLITIČNA VSEBINA NAŠE TARIFE PROBLEMATIKE JE, KOT JE ZNANO, PRAV V DEJSTVU, DA GRE ZA MISELNO PREUSMERITEV NAŠIH PROIZVAJALCEV. NJIHOVO POJMOVANJE OSEBNIH DOHODKOV SE MORA OTRESTI KLASIČNE MEZDNE VSEBINE; SPOZNATI MORAJO, DA GRE ZA KVALITETNO SPREMEMBO POLOŽAJA PROIZVAJALCEV, ZA NJIHOVO DEJANSKO UDELEŽBO V PROIZVODNJI, KI JE ODVISNA RAZEN DRUGIH CINITELJEV PREDSEMA OD PROIZVAJALCEV.

Izkušnje javnega obravnavanja tarife politike pa čisto dokazujejo, da marsikje še močno izstopa medna miselnost, največkrat tako, da v razpravah o tarifnih pravilnikih prevladuje primerjanje tarifnih postavk in težnja po zviševanju. Takšno razpravljanje sicer ni povsem nekoristno, in nepotrebno. Toda, če v večini kolektivov ostanejo pri tem, polje je to izrazito medzna razpravljanje in odsev preteklosti.

Rezultati nam kažejo, da je delo pri ustvarjanju sistemov nagrajevanja ob posebnih pogojih podjetij obsežno in težavna politična naloga, ki jo ne moremo opraviti le s teoretičnim in abstraktnim dokazovanjem ter prepričevanjem, pač pa na temelju vsakodnevnih praks in gospodarskega podjetja. Sedanji sistem delitve dohodka, v katerem so osebni dohodki kot celota gibljivi in odvisni od gospodarskega uspeha proizvodnje, nas sili, da o osebnih dohodkih ne moremo več govoriti ločeno od celotne ekonomske problematike podjetja. Sistem nagrajevanja po učinku zahteva, da kolektivi najprej rešujejo svoje proizvodne in organizacijske probleme, ker le tako lahko zadovoljijo težnje po večjem osebnem dohodku. Objektivno je torej ekonomski položaj proizvajalcev takšen, da mora težnja po izboljšanju osebne življenjske ravni pospeševati in racionalizirati celotno proizvodnjo. Toda takšne okoliščine še ne pomenijo napredka, če tega ne poznajo sami proizvajalci.

Dejstvo je, da mora politika nagrajevanja temeljiti na podrobnem in vsestranskem načrtu proizvodnje in organizacije dela v podjetju ter

prikazati odnose in težnje kolektiva. V teh načrtih, ki naj bi bili osnova tarife politike, morajo biti zapopadane vse okoliščine, ki vplivajo na uspeh njihovega dela in predvideni tudi vsi še tako drobni ukrepi, ki so potrebni za doseg maksimalnih proizvodnih uspehov. Takšen načrt dela nam narekuje spoznanje, da v preteklih letih naše planiranje v podjetjih ni bilo vsebinsko zadovoljivo zlasti zato, ker so se proizvodni načrti podjetij običajno omejevali na globalno določanje programa proizvodnje in sumarnih pokazateljev in indeksov. Takšen plan za proizvajalca zelo malo pomeni, v njem ne vidi samega sebe, ne vidi povezanosti njegovega delovnega uspeha z uspehom podjetja, niti odvisnosti svojega dohodka, od skupnega uspeha. Dosedanji proizvodni načrti torej niso odkrivali problematike podjetij, zato pa tudi niso mobilizirali veličine proizvajalcev za aktivnejšo udeležbo v upravljanju podjetij in niso vzbujali zanimanja za delo v družbenih organizacijah.

Dosedanje izkušnje nas tudi resno opozarjajo, da je razen temeljnega programa gospodarskih in političnih nalog potrebno zagotoviti predvsem stalno skrb nad izvrševanjem zastavljenih nalog. Zato bodo morale politične organizacije redno proučevati gospodarske in politične probleme in pri njih reševanju stalno sodelovati z vsemi proizvajalci, saj je področje tarifnih odnosov — in z njimi neločljivo povezana vsa ekonomska problematika podjetja — najboljše in najpomembnejše področje političnega dela v gospodarskih organizacijah.

KRISTA ARTVIGA, »METKA«

Interes posameznika pomeni skupen uspeh

Kristo Artvigo sem srečal v obratu. Govorila je s sodelavkami o problemih, ki so jih ta dan najbolj tiščali. Povedala mi je, da je drobnih proizvodnih problemov vsak dan veliko, da jih morajo sproti reševati in da je odgovor na moje vprašanje — kako vpliva sistem nagrajevanja na porast proizvodnje — prav v tem, da se posamezni proizvajalci zanimajo za reševanje problemov proizvodnje, da pri tem sodelujejo, ker so pač tudi njihovi dohodki odvisni od tega.

Ta pozitivna lastnost novega načina nagrajevanja — zavest zaposlenih, da je njihov osebni dohodek odvisen od vloženega dela in ne časa, pa od skupnih uspehov, je povzročila tudi kvalitativne spremembe v mišljenju proizvajalcev. Vzporodno s tem pa vrsto koristnih predlogov in izboljšav.

V »METKI« so v preteklem obdobju poskočili osebni dohodki zaposlenih v povprečju za okoli 30 odstotkov. Ko sva se o tem pogovarjali, mi je tovarišica Artviga pokazala primitivno napravo, s katero prenašajo »osnove«. Te so namreč zelo težke in so delavci, ki so jih prej ročno prenašali, pri tem delu hudo trpeli. Sedaj je delo neprimeri lažje pa tudi hitreje. »Povedati vam moram,« je rekla, »da je predlog in načrt za to napravo izdelal delavec Andrej Dobrovičnik.« S tem je hkrati omogočil tudi uspešnejše delo in dosegel, da so odpadli nekateri zastoji, ki so včasih nastajali. Podjetje ga je primerno nagradilo. Podobnih primerov je še več in se vsak dan pojavljajo, kar je še ena pozitivna lastnost novega sistema razdeljevanja čistega dohodka.

Ko sva govorila o splošnih uspehih podjetja, mi je povedala, da je pri tem veliko vlogo imelo to, da so tudi vodilno osebo v proizvodnji vezali na količino in kvaliteto blaga. Ne samo, da je s tem sproščena iniciativa ljudi, ki vodijo neposredno proizvodnjo, temveč predvsem njihova osebna zainteresiranost na večjem osebnem dohodku in skupnem uspehu povzroča, da odpadajo mnoge anomalije v proizvodnem postopku, da so se poboljšali tisti drobni pogoji dela in proizvodnje in da se je že v kratkem času izkoriščanje strojev dvignilo za preko 5 odstotkov.

Dosedanji uspehi pa kažejo, da bo treba sistem nagrajevanja nenehno izpopolnjevati,« je povedala. V naslednjem letu bodo vsa delovna mesta v podjetju vezali na učinek, v naslednjih letih, ko bo do sedanjimi izkušnjami poiskali najboljše pot, pa bodo prešli na čisto nagrajevanje po enoti proizvoda.

JOZE BERDNIK — SLOVENSKE KONJICE

Že peto leto samoupravljanja

V tovarni usnjarskih strojev »Kostroj« v Slovenskih Konjicah sem srečal štiriinšestdesetletnega delavca Jožeta Berdnika. V podjetju dela že dvajset let. Začel je pred leti, ko se je pod vodstvom tehničnega direktorja oddelil od tovarne usnja »Konus« obrat strojne delavnice, ki je tedaj štela sedem članov. Šele leta 1949 so začeli delati zares samostojno.

Danes šteje podjetje sto štiriindvajset ljudi. Postalo je solidna tovarna za izdelavo in montažo usnjarskih strojev. Velike zasluge ima sicer vodstvo podjetja, toda tudi delavsko samoupravljanje je dodelalo svoj delež. Tovariš Berdnik je zdaj že drugo leto predsednik delavskega sveta, toda v delavskem upravljanju sodeluje aktivno že več let.

»Da bi mogel v delavskem samoupravljanju res nekaj koristiti, sem se udeležil tečaja za delavsko samoupravljanje v teharski šoli,« pripoveduje tovariš Berdnik.

»Uspehe našega podjetja smemo pripisati predvsem tesnemu sodelovanju med tehničnim in upravnim sektorjem. Podjetje pošilja stalno v razne strokovne in druge tečaje delavce, ki jih more med rednim delovanjem pogrešati. Vsako leto damo okoli milijon dinarjev za vzgojo delavstva! Trenutno štipendiramo nekaj tovarišev na srednjih in visokih šolah, deset naših delavcev pa hodi v Celje na tečaj za visoko kvalificirane delavce. Vzgojo delavstva moramo podpirati. Ze zdaj smo močno razširili dejavnost vsega podjetja, prihodnje leto pa nameravamo dvigniti storilnost kar za petdeset odstotkov. Plan pa bomo povečali celo za sto odstotkov.«

Tolikšen napredek in tolikšna vmeza za povečano storilnost pa terja tudi drugačno nagrajevanje, kakor smo ga poznali doslej. »Pred dvajsetimi leti,« pripoveduje spet tovariš Berdnik, »ko sem začel delati v podjetju, sem imel 14,50 dinarjev na uro, danes jih dobim 84! Toda to še ni toliko pomembno. Urediti moramo, da bo vsak dobil zares takšno plačilo, kakršno zasluži. Postopoma že prehajamo na nagrajevanje po učinku. Prve uspehe moremo že videti, žal nam gre samo določanje nagrajevanja zaenkrat še bolj počasi od rok. Toda z izkušnjami in z nasveti drugih bomo že rešili tudi to vprašanje. Prepričan sem, da bo takrat delo še dosti bolj živahno, kakor je bilo doslej.«

Tako sodijo v »Kostroj« tudi drugi delavci. Vsi vedo, da čez noč ni uspeha. Dvajset let so potrebovali, da so prišli do tega, kar imajo danes, na svoje oči so videli rast podjetja in sami so v izgradnji sodelovali in o njej odločali. Zato zares čutijo s podjetjem, ki je zrastle pod njihovimi rokami. Ne bodo pustili, da bi ostali na mestu. Hočejo naprej. To pa ne bo šlo, če ne bodo uredili nagrajevanja po učinku.

Med razgovorom mi je tovariš Berdnik povedal, da je lovec. Mnogo zanimivih bi vedel povedati iz lovskega življenja, toda trenutno ga bolj mičejo vprašanja delavskega samoupravljanja. Celo žena in dveje otrok se mora včasih žrtvovati. Je že tako, da danes ni mogoče ostati ves prosti čas doma. Ko pa bo podjetje v polnem teku, ko bodo imeli tudi delavci podjetja svoj blok in ko bodo urejena vsa druga vprašanja, potem se bo lažje posvetili bolj osebnemu življenju. Mislim, da ni tovariš Berdnik edini, ki si to želi. Mi vsi si želimo, da bi naše delo redno steklo in ga bi mogli čimprej sproščeno zadihati, da bi mogli kmalu žeti sadove naših sedanjih naporov.

Delovni kolektiv

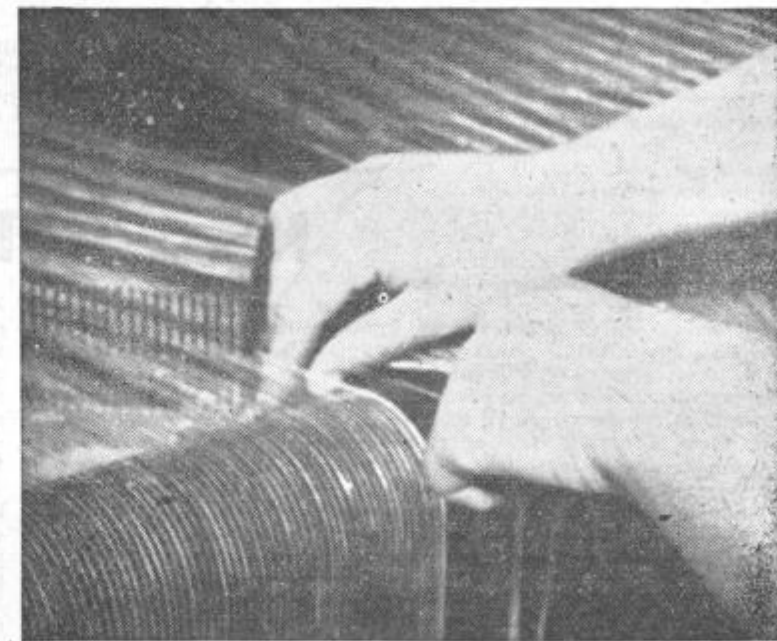
Hotela „Evropa“

v Celju čestita vsem svojim cenjenim gostom

K DNEVU REPUBLIKE

Hkrati obveščamo ljubitelje zabavne glasbe, da bomo odslej vsako soboto prirejali v vrtni dvorani družabne večere. Zabal vas bo orkester »Edija Goršiča«. — Tokrat, ob prazničnih dneh pa bomo imeli zabavno prireditev v soboto, nedeljo in ponedeljek.

Vljudno vabljen!

Pridne roke ustvarja jo boljše življenje

KOLEKTIV

Projektivnega ateljeja

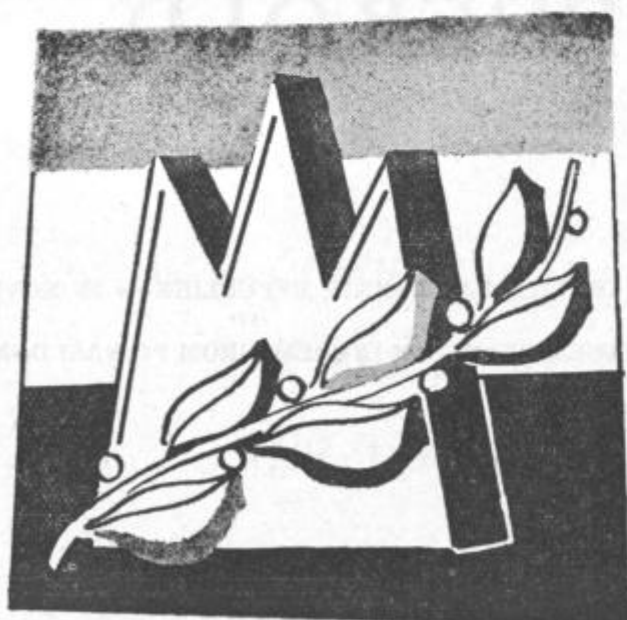
Celje, Mariborska 91

čestita vsem delovnim ljudem za praznik 29. november

Stanovanja so sestavni del življenjske ravni prebivalstva. Veliko smo jih že zgradili, moramo pa jih zgraditi še mnogo več

Za dan republike **29. november**
čestitamo delovnemu ljudstvu okraja Celje in želimo
mnogo uspehov pri graditvi socialistične
Jugoslavije

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR CELJE OKRAJNI KOMITE ZKS CELJE OKRAJNI ODBOR SZDL CELJE OKRAJNI ODBOR ZB CELJE OKRAJNI KOMITE LMS CELJE

TOVARNA FINOMEHANIKE »IDRO« SI JE POSTAVILA TRDNE TEMELJE

nejše pomanjkanje prostorov, kar so rešili tako, da so poleg sedanjih obratnih prostorov začeli graditi upravni provizorij. Poleg tega bo »IDRO« slej ko prej moral rešiti tudi vprašanje tržišča, saj bo s povečano proizvodnjo lahko to zalagal izdatneje in bo tako začel konkurirati izdelkom iz uvoza. Kupci v glavnem terjajo cenejše blago; za tem seveda teži tudi podjetje samo. Trudijo se za prilagoditev proizvodnje tržišču tudi s cenejšimi proizvodi in bodo ti kmalu dostopni širšemu krogu interesentov. Uvoženi izdelki konkurirajo zlasti fotopovečalnikom.

Program za dvig proizvodnje še ni točno določen, vendar o njem resno razpravljajo. Tudi ni izključeno, da se ne bo podjetje naslonilo na nekatere kooperacijske posle, če bi tak način ustrezal dejavnosti, ki ji »IDRO« služi. Ves čas svojega obstoja so se morali vzdrževati sami, vsled prevelikih obveznosti pa sedaj ne morejo prevzeti nadaljnje-

ga investiranja vse dotlej, dokler ne bo temeljito izdelan perspektivni program produkcije.

Navzlic razvojnim težavam pa je bila vseskozi prva in največja skrb vodstva družbeni standard. Z ozirom na število zaposlenih so uspehi prav gotovo relativno zelo veliki. V preteklem letu so zgradili stanovanjski blok s 16 stanovanji, letos pa bo podjetje zgradilo za svoje uslužbence še 10 stanovanj. Izpolnjevanje plana za letos je preseglo tudi najbolj optimistična pričakova-

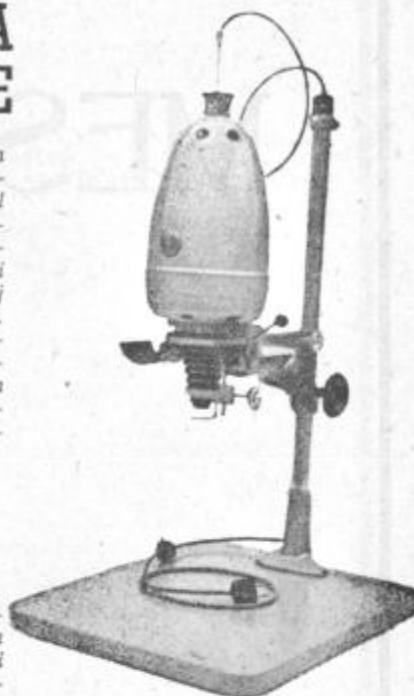
nja, saj se je storilnost v zadnjem času povečala za več kot 10 odstotkov, čeprav plan delovne sile ni bil realiziran. Delovni kolektiv je prizadeven, saj je celoten kolektiv sodeloval pri gradbeni delovni akciji upravnega provizorija in doslej opravil 2800 prostovoljnih ur. Upravni provizorij bo sprostil prostore za orodjarno, montažo in skladišče. Celoten kolektiv si obeta, da bo s sedanjim tempom razvoja dosegel optimalno mejo svoje dejavnosti v najkrajšem času.

Družbeno udejstvovanje izven delovnega časa

Dejavnost izven delovnega časa je v »IDRU« zelo razgibana. Skoraj vsak izmed zaposlenih se je vključil v kakšen tečaj. Največje zanimanje so vzbudili kroški v okviru Ljudske tehnike, tako šoferski, strojni in foto-kroški.

Z ozirom na razmeroma visok odstotek mladincev so pred kratkim osnovali mladinsko organizacijo, ki ima 60 članov. Mladinski organizaciji nudi pomoč organizacija Zveze komunistov v podjetju in ima le-ta tako najboljše pogoje za uspešno delo. Zlasti v zadnjem času je bilo že več predavanj, strokovnih in poljudnih. Ko so v Celju ustanovili večerno tehniško srednjo šolo, pa tudi mojstrsko srednjo šolo, so ju v »IDRU« z veseljem pozdravili, in danes mnogo mlajših delavcev išče tam dopolnitve svojemu znanju.

V »IDRU« imajo tudi interni tečaj, kjer si lahko delavci pridobijo interno polkvalifikacijo in celo kvalifikacijo. Načrt za družbeno strokovno izobraževanje delavcev je zelo obširen in ga še izpopolnjujejo. V težnji, da bi podjetje pridobilo pretežno kvalificirano delovno silo, so s vsem delavcem, ki poleg svojega dela obiskujejo kakšno večerno šolo, skrajšali delovni čas. Podjetje je torej prevzelo navzlic težavam, ki jih sedaj še srečuje tudi to breme, ne samo zato, da bi se mu pozneje ta prizadevnost rentirala, ampak tudi

Fotopovečalnik je bil v Idru eden izmed prvih izdelkov. Danes so to izpopolnjeni izdelki, ki za uvoženimi prav nič ne zaostajajo.

v iskreni skrbi za vzgojo kadrov. Kot prva nagrada temu prizadevanju pa je danes izredna vnema delavcev pri izpopolnjevanju.

Podjetje je že pred časom uvedlo obrok družbene prehrane, ki so ga delavci pozdravili z navdušenjem. Obrok družbene prehrane prejema več kot 80 odstotkov zaposlenih, čeprav imajo v podjetju bife, ki ga je uredil sindikat. Sindikat je poleg tega ustanovil tudi samopomoč v obliki vzajemne blagajne.

V zadnjem času pa so delavci odšli tudi na več poučnih ekskurzij. V »IDRU« doni pesem strojev, doni tembolj veselo, ker je vnema delavcev tako velika in ker je podjetje že prešlo svoj najtežji čas.

Stanovanjski blok, ki ga je podjetje zgradilo, je deloma omilil stanovanjsko krizo. V tem bloku pa so našli svoj novi dom vsaj tisti, ki v prejšnjih prilikah niso mogli več vzdržati.

Skrb za kvaliteto se kaže v prvovrstnih izdelkih Idra

Malo obrtno podjetje, kar je bila tovarna »IDRO« še do leta 1956, je nastalo zaradi potreb na tržišču, ki je zahtevalo več tovrstnih izdelkov, to je risalnih aparatov in fotopovečalnikov, ki so jih v starih delavnicah lahko izdelovali le malo. IDRO sicer še danes izdeluje pretežno ta dva artikla, vendar se je kvaliteta znatno izboljšala, produkcija pa povečala. Ze ob površnem pregledu trenutnega stanja lahko ugotovimo, da je tovarna finomehanike »IDRO« že prešla svojo prvo fazo v razvoju, postavila si je trdne temelje in začela svojo pot k uspehu.

Iz malega podjetja s 40 delavci je nastala tovarna, ki zaposluje sedaj več kot 180 ljudi. Proizvodnja je, kakor smo že omenili, sicer še vedno orientirana v glavnem na izdelovanje prvotnih artiklov, seveda se je pa količinsko povečala. Podjetje pa je poleg tega nudilo ves čas tudi usluge za vrsto drugih izdelkov, ki jih sproti osvaja. Prvotni prostori tolikšni dejavnosti niso več ustrezali. Zato je podjetje leta

1956 moralo zgraditi novo stavbo. V modernih prostorih teče sedaj delo dokaj laže, čeprav se podjetje hitro širi in je pomanjkanje prostorov še vedno občutno. Vendar pa so vsaj obratni prostori modernizirani, in tako nudijo delavstvu najboljše pogoje. Asortiment se je sedaj razširil, kljub temu, da je ves čas podjetje delovalo z eno izmeno, z dvema le, kjer so bila ozka grla strojev. Proizvodnjo so letos povečali za 300 odstotkov z ozirom na proizvodnjo v letu 1956. Sedaj zaposlenih se v tem času ni bistveno spremenil, povečal se je le odstotek nekvalificirane delovne sile.

Tovarna finomehanike »IDRO« je letos pristopila k organizaciji dela. Tako začenja »IDRO« svojo drugo fazo v razvoju, uspeh pa bo viden kmalu tudi v proizvodnji. Danes jih sicer še ovira pomanjkljiva strokovna oprema, rabijo še kontrolne in merilne aparate, ki jih pa sedaj ne morejo nabaviti. Z novim načinom organizacije dela pa je zopet občut-

KOLEKTIV TOVARNE FINOMEHANIKE »IDRO« — CESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM K PRAZNIKU 29. NOVEMBRA

Delovni kolektiv

CELJE

OB VELIKEM PRAZNIKU
SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE —

29. novembru

ČESTITA VSEM SVOJIM
POSLOVNIM PRIJATELJEM
TER JIM ŽELI USPEHOV
PRI KREPITVI EKONOMSKE MOČI
NAŠE DOMOVINE

**TEKSTILNA
TOVARNA
PREBOLD**

ČESTITA ZA PRAZNIK REPUBLIKE — 29. NOVEMBER
VSEM DELOVNIM LJUDEM ŠIROM PO NAŠI DOMOVINI

MESNINE
Celje

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
K DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

MERX Celje

ČESTITA VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
K DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

TRGOVSKO PODJETJE S TEHNIČNO ŽELEZNINO IN KOVINSKIM BLAGOM

Železninar Celje

STANETOVA ULICA 4

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM K DNEVU REPUBLIKE

**Tovarna
organskih
barvil
Celje**

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM LJUDEM

**APNENIK
Pečovnik
Celje**

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM LJUDEM NAŠE DOMOVINE

KOVINSKO PODJETJE

**KLIMA
Celje**

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ŠIROM PO NAŠI DOMOVINI
ZA PRAZNIK REPUBLIKE

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR CELJE

OBČINSKI KOMITE ZKS CELJE

OBČINSKI ODBOR SZDL CELJE

OBČINSKI ODBOR ZB CELJE

OBČINSKI KOMITE LJUDSKE MLADINE CELJE

OBČINSKI SINDIKALNI SVET CELJE

čestitajo

k Dnevu republike

29. novembru

*K Dnevu
republike
čestitajo
vsem delovnim
ljudem
širo po naši
domovini*

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŽALEC

OBČINSKI KOMITE ZKS ŽALEC

OBČINSKI ODBOR SZDL ŽALEC

OBČINSKI ODBOR ZB ŽALEC

OBČINSKI SINDIKALNI SVET ŽALEC

OBČINSKI KOMITE LJUDSKE MLADINE ŽALEC

KOVINOTEHNA

VELETRGOVINA S TEHNIČNO ŽELEZNINO IN KOVINSKIM BLAGOM

CELJE

MARIBORSKA CESTA 17

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE —

29. NOVEMBRU

K DNEVU REPUBLIKE ISKRENO ČESTITA

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM

TER PRIPOROČA SVOJE IZDELKE

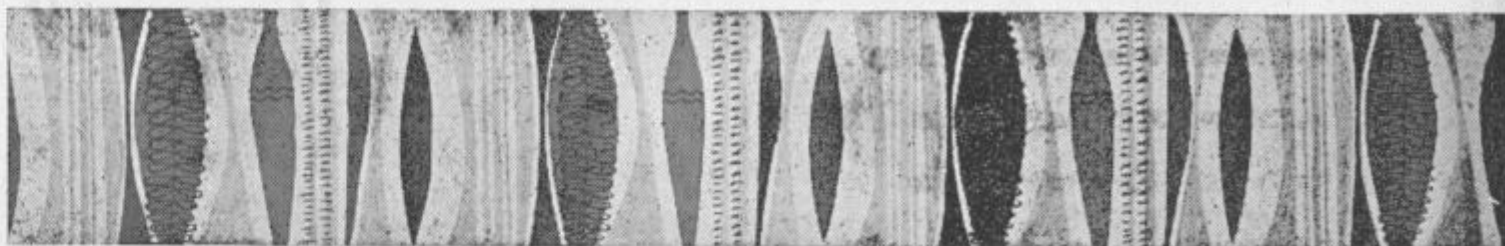
kolektiv

**Tovarne
usnja
Šoštanj**

TEBI,
DRAGI TOVARIS,
ISKRENO
ČESTITAMO
OB PRAZNIKU
NAŠE
REPUBLIKE!

KOLEKTIV TOVARNE EMAJLIRANE POSODE CELJE

Tkanina- Galanterija Celje

ČESTITA OB OBLETNICI ROJSTVA
NOVE JUGOSLAVIJE
VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM
NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE

Kolektiv Keramične industrije Liboje

ČESTITA VSEM CENJENIM ODJEMALCEM ZA
ZGODOVINSKI PRAZNIK 29. NOVEMBER

Slikarstvo »DOM«

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

KMETIJSKA PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA ŽALEC, OBRAT »AGROSERVIS« ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI

TELEFON 21 — BRZOJAV: ŠEMPETER OB SAVINJI

izvršuje popravila vseh vrst motornih vozil, traktorjev itd.
po ugodnih cenah. Popravlja vse vrste vbrizgalnih tlačilk za
Diesel motorje, obnavlja izrabljene šobe na specialnem stroju
»Merlin«. Struži in brusi vse vrste motornih valjev. Izdeluje
polnoavtomatska dvigala za hmeljske sušilnice nosilnosti
Q = od 150—500 kg. Izdeluje vse vrste orodij in štane ter
čelne zobnike do 300 mm. Opravlja servisno službo na terenu.
ČESTITA ZA PRAZNIK REPUBLIKE

ELEKTRO-CELJE Celje

OB DNEVU REPUBLIKE ČESTITAMO
VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU
ZA NJEGOVO POŽRTVOVALNO DELO
PRI GRADITVI NAŠE DOMOVINE
SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

TRGOVSKO PODJETJE

JADRAN Celje

ISKRENO ČESTITA
K DNEVU REPUBLIKE —
29. NOVEMBRU

Kolektiv Zdravilišča Dobrna pri Celju

ČESTITA VSEM DRŽAVLJANOM FLRJ
K DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

Tovarna volnenih odev Škofja vas pri Celju

ISKRENO ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

Tekstilna tovarna

Šempeter v Sav. dolini

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE — 29. NOVEMBER

TOPER - Celje

TOVARNA PERILA, KONFEKCIJE, PREŠITIH ODEJ
IN PLETENIN, CELJE, TEHARSKA CESTA 1

proizvaja

vse vrste moških srajc za vsake priliko — delo, šport in razvedrilo
ter pletenine in prešite odeje.

Vsi izdelki so v priznanih kvalitetah!

OB 29. NOVEMBRU ČESTITA KOLEKTIV VSEM POTROŠNIKOM
IN KOLEKTIVOM CELJSKEGA OKRAJA

DELOVNI KOLEKTIV

Zlatarna
Celje

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE

ISKRENO ČESTITAMO
ZA DAN REPUBLIKE

Avtobusni promet
CELJE

**Okrajna
obratna
zbornica**

ČESTITA ZA 29. NOVEMBER

DELOVNI KOLEKTIV

»ETOL« Celje

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE —
29. NOVEMBER

ISKRENE ČESTITKE K OBLETNICI
USTANOVITVE SOCIALISTIČNE
JUGOSLAVIJE

Usnje - Celje

DELOVNI KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA

KRISTALIJA - CELJE

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE —
29. NOVEMBRU

K PRAZNIKU REPUBLIKE ČESTITA
TRGOVSKO PODJETJE

Potrošnik
VOJNIK
s poslovalnicami

Ob zgodovinskem prazniku — Dnevu
republike — iskrene čestitke

Lesno podjetje
Lava - Celje

VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
ČESTITAMO K DNEVU REPUBLIKE

TRGOVSKO PODJETJE

Kurivo - Celje

TRGOVSKO PODJETJE

ELEKTRO-MERCATOR

CELJE

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
TER POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA PRAZNIK REPUBLIKE

VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE SKUPNOSTI
ČESTITAMO OB PRAZNIKU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU

Okrajni sindikalni svet
Celje

Z VSEMI OBČINSKIMI SINDIKALNIMI SVETI:

CELJE
ZALEC
ŠOŠTANJ

SLOVENSKE KONJICE
SMARJE PRI JELŠAH

LASKO
ŠENTJUR
MOZIRJE

Trgovinska zbornica
za okraj Celje

POŠILJA ISKRENE ČESTITKE ZA 29. NOVEMBER

PODJETJE **»AVTOOBNOVA Celje«** MEDLOG, štev. 15

opravlja generalna, srednja in tekoča popravila vseh vrst avtomobilov, lakiranje in tapeciranje ter izdeluje vse vrste karoserij in kasonov. — Izvršuje naslednje servise: Fiat-Zastava, TAM Pionir, TAM 4500, Vesna akumulatorji, A. I. T., JAWA-motobici, mopedi in skuterji, ŠKODA, TATRA in PRAGA kamioni. — Podjetje ima na novo urejeno pralnico avtomobilov

ISKRENE ČESTITKE ZA 29. NOVEMBER

VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE
ISKRENO ČESTITAMO ZA 29. NOVEMBER

AVTOMOTOR Celje

K o l e k t i v

Opekarna Ljubečna-Bukovžlak

Ljubečna, pošta Celje, poštni predal 13,
Telefon 26-01

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE IN
SE PRIPOROČA S SVOJIMI KVALI-
TETNIMI IZDELKI CENJ. STRANKAM

K Dnevu republike iskrene čestitke

TRGOVSKO PODJETJE

Merkur - Celje

TRDNJAVA - DAVNA PRETEKLOST JAJCA

Pravijo, da zgodovine Jajca ni nihče pisal in da sta edini pričju-
maških borb domačinov s Turki, ra-
sti in propada srednjeveške bosens-
ke države le Pliva in Vrbas. To
drži le do neke meje. Drugače pa
govorijo nešteti spomeniki iz dav-
nih dni, pa tudi iz novejših dobe, ko
se je bosensko ljudstvo skupno z
vsemi jugoslovanskimi narodi zno-
va uprlo ter zmagalo in ko so se za-
stopniki jugoslovanskih narodov
zbrali v tem mestu na drugem zase-
danju AVNOJ in položili temelje
nove države. Zaradi teh spomenikov
pa tudi zaradi svoje čudovite okoli-
ce, prelepih slapov Plive, Plivskih
jezer postaja Jajce čedalje bolj ob-
iskano in priljubljeno turistično me-
sto.

V Jajce lahko pridete z vlakom.
Na progi Zagreb-Sarajevo (eks-
presni vlak) izstopite v Lašvi, od
koder pelje v Jajce ozkotirna želez-
nica. Krajša in dosti lepša pa je pol-
po cesti preko Banja Luke, po dolini
Vrbasa. Na tej progi (Zagreb-Bu-
gojno) je vzpostavljena redna avto-
busna zveza.

Davna preteklost Jajca je vezana
na trdnjavo, ki se dviga nad me-
stom. Vendar ta trdnjava ne pomeni
začetka mesta. Sodeč po arheolo-
ških izkopavinah, je bil ta kraj na-
seljen že v rimski dobi. Po zapiskih
carja Porfirijena in pozneje Duk-
ljanina, ki omenjata župo Plivo,
lahko sklepamo, da so imeli tod na-
seljeni Slovani že v desetem sto-
letju organizirano državno življe-
nje. Pozneje se Jajce omenja v 14.
stoletju z gradom Sokolom, pod ka-
terim je bosenski ban Tvrtko 1363.
leta uničil madžarsko vojsko. Po tej
zmagi je Tvrtko poklonil župo Plivo
Vuku Hrvatiniću, očetu junaške-
ga vojvode Hrvoja. Tudi potem, ko
je Hrvoje podedoval plivsko župo
za očetom, je grad Sokol še nekaj
časa ostal njeno središče. Vendar se
je Hrvoje dobro zavedal, da bo ob-
držal svojo oblast le, če bo zgradil
močnejšo trdnjavo. Tako se je začel
la gradnja trdnjave v Jajcu. To je
bilo v času od 1391. do 1404. leta.
V tem razdobju se tudi prvič pojavi
ime Jajce za kraj ob izlivu Plive v
Vrbas. Po zgledu srbskih vladarjev
je tudi Hrvoje hotel zgraditi cerk-
kev z rodbinsko grobnico. Te za-
misli ni povsem uresničil. Ostala pa
je dobro ohranjena podzemeljska
kripta, ki jo zdaj domačini poznajo
pod imenom katakombe. Pred vho-
dom v katakombe so bile od 17. av-
gusta 1943. leta pa do 7. januarja
1944. leta barake, kjer je bil sedež
Vrhovnega štaba. V neposredni bli-
žini so hiše, v katerih so delali in
živeli tovariši Tito, Kardelj, Ranko-
vić, Pijade in drugi.

Po Hrvojevi smrti je Jajce prešlo
neposredno pod državno oblast. Še
le pozneje so si ga bosenski vladar
ji izbrali za svoj sedež. Glede na
to bi človek pričakoval, da se bo
Jajce v tem razdobju silno razmah-
nilo. Vendar tega razcveta zaradi
turške nevarnosti, pa tudi zaradi
razdora med vladarji, ki so začeli
uvajati katoliško vero, in ljudstvom
ni bilo.

Po smrti kralja Toma je oblast
prevzel njegov sin Stjepan Toma-

bevič, ki se je kmalu po očetovi
smrti julija 1461. leta kronal v tem
mestu za bosenskega kralja. Kakor
oče, tako je tudi sin zapustil staro
vero. Ko pa sta mu rimski papež in

pohodu so se mu pridružili mnogi
domačini, ki so sovražili kralja za-
radi prestopa v tujo vero. Žraven
tega pa so se mu predale neštete
trdnjave in mesta. Ko je Stjepan

Jajce z delom trdnjave...

madžarski kralj zaradi tega obljui-
bila pomoč, je odrekel pokorščino
sultanu Mehmedu Fatihu II. To je
napotilo njega samega, da se je od-
pravil z vojsko proti Jajcu. Na tem

spoznal nevarnost, ki mu je grozila,
je zbežal iz Jajca v Kijuč. Medtem,
ko je sultan z vojsko začel oblegati
trdnjavo in jo zavzel, je Stjepana za-
sledovala posebna turška patrulja

Velika imena - drobne novice

»Kralj rock and rola«. Elvis
Presley, ki še vedno služi vojaški
rok v enotah ameriške armade v
Nemčiji, se je začel ukvarjati z
»bančništvom«. Nemci, predvsem
mlajši rod, si radi sposojajo pri
njem, saj ne zahteva drugega, kot
potrdilo o prejetem znesku. Baje
se ne boji bankrota.

Filmska igralka Suzana Cramer
je začela brati kuharske knjige
kakor kriminalne romane. Priča-
kuje otroka in z možem sta zanj
že izbrala ime. Se pomislita ne, da

bi lahko bil fant, kajti »Costanza«
je zapisano na njuni želji. In če
bo fant? V tej skrajnosti bosta
odprla telefonski imenik.

Dawn Adams, ki se je ločila od
Vittoria Massima, je na vpraša-
nje, če se namerava spet poročiti,
odvrnila:

»Kitajski pregovor pravi: So
čas za ribarenje, so pa časi za po-
laganje mreže. Jaz trenutno po-
čenjam drugo.«
Uboge ribe! —

V času, ko se topi led hladne
vojne med vzhodnim in zahodnim
blokom, stopa vojna v Alžiriji že
v šesto leto. De Gaulle je sicer
predložil program, ki naj odpravi
alžirsko krizo, vendar...

Vendar kljub temu slabo kaže.
Uporniki so sicer prislubili,
hkrati pa so se razburili ekstren-
mistični francoski koloni v Alži-
riji, ki jim nobeno popuščanje
nasproti domačinom ni všeč. V
čas, ko ileglni alžirski borci
kažejo prve znake, da bi se ute-
gnili s Francijo tudi pobotati ob
primerni zagotovitvi svobode,
se je De Gaulle upr lastni tabor.
Toda prislubnimo raje, kaj je
zvedel ameriški novinar John
Philips, ko je za svoj list Life
potoval po dvakratno vročih
afriških tleh:

»Mi smo si želeli vojaško dik-
tatur, je odkrito dejal neki al-

HOPLA HOP!

Hula hop je šel v pozabo...
Kakor vse podobne reči. Zdjaj na
Zapadu skačejo v višino. Kakor
kdor more in zna. Skok iz mesta
v višino sicer naši bratje na jugu
gojijo že zelo dolgo. No zdaj tako
skačejo tudi zvezdniki. Za te je
bržčas še posebno važno — ob-
vladati to telesno spretnost pri to-
likšnem skakanju »čez plot«. Ta-
ko je obvisela v zraku še vedno
zelo popularna Brigitte Bardot...

pod vodstvom Mahmuda paše. Le-
genda pravi, da so bile podkve na
konjih Stjepanovega spremstva na-
robe obrnjene, samo zato, da bi
zmešali sled zasledovalcem. Toda,
vmes je prišla izdaja in Mahmud
je ujel bosenskega kralja. Turki so
ga nato ubili v svojem taborišču
nedaleč od Jajca.

Ta dogodek je spravil na noge
Madžare, ki so se pod vodstvom
kralja Matije takoj odpravili nad
Jajce. Po nekaj tedenskem oblega-
nju, so se Turki predali. Zmagovalci
so na tem območju ustanovili bano-
vino Jajce, ki je pripadala madžar-
ski kroni. Turki poraza niso poza-
bili, zato so vnovič napadli, toda
zaman. Ker je v času teh napadov
trdnjava pokazala marsikatero šib-
ko stran, so jo Madžari začeli ob-
navljati. Okoli leta 1500 se znova
ponovijo turški napadi na Jajce. Tu-
di takrat brez uspeha. Končno se je
še leta 1527. leta Husrefbegu posrečilo
zavzeti to trdnjavo.

Po padcu Jajca v turške roke je
v mestu zavladalo mrtvilo. Jajce je
izgubilo svojo pomembnost kot trd-
njava, kajti vojskovanja so bila
usmerjena na druga območja.

Mestna trdnjava se je še enkrat
izkazala v 1878. letu, ko je avstro-
ogrška vojska okupirala Bosno. Pra-
vijo, da je trdnjava padla šele ta-
krat, ko so menili nekega katoliške-
ga samostana pokazali tuji vojski
ustreznejše dohode od zidu. Tako
se je končalo zadnje obleganje mo-
gočne, a vendar že razpadajoče trd-
njave.

Leteči dirigent

Herbert von Karajan je poseb-
než med dirigenti velikega slove-
sa. Toda nikar ne mislite, da vodi
kak velik jazz orkester. Von Ka-
rajan je zvezdnik na področju
klasične glasbe, čeprav je kot
človek popolnoma enakovreden
zvezdam hollywoodskega kova.

Pred meseci se je Karajan na-
veličal svoje druge žene in se
poročil z izredno lepo manikenko,
ki še nima dvanajset pomladi za
seboj. Njegova muza torej ni stal-
na. Toda pustimo to ob strani,
kljub njegovi starosti... Moža-
kar ima namreč že čez sedem
križev.

Von Karajan je podjeten člo-
vek. Je šef berlinske filharmonije,
umetniški vodja dunajske držav-
ne opere in solnograjskih letnih
iger. Kako vse to zmore? Prepro-
sto. Dirigent je znan dirkač. Nje-
govemu rdečemu športnemu avto-
mobilu se je bolj izogibati. Sicer
pa premore tudi lastno športno
letalo, ki ga najraje kar sam pi-
lotira. Spričo teh in še mnogih
drugih lastnosti se ga je oprijelo
ime »leteči dirigent«.

Izgleda, da ni dobil to ime ne-
zasluženo. Na sliki ga vidimo,
kako se oblači v pilotsko »žabo«,
da bi poletel na stotine kilomet-
rov daleč po nove stotisočake...

Hiša Titove tete, Ane Kolarjeve, blizu Podsrede na Kozjanskem

Po Titovem Kozjanskem

Ko je februarja leta 1944. pri
Sedlarjevem štirinajsta proleter-
ska divizija šla preko zasilnega
mostu čez Sotlo, med borci goto-
vo ni nihče vedel, da stopajo po
tleh, ki jih je v začetku našega
stoletja tolikokrat prehodil njihov
vrhovni komandant navskriž in
počez. Vsa ta dolina ob Sotli, od
Podbetrka pa tja do Save, od
Kumrovca pa vse do Podsrede in
Kozjega, je bil svet mladega Joška
Broza, ko še nihče, najmanj pa
on sam, v sanjah ni slutil, da bo
nekoč ves ta predel tako zelo po-
nosen na svojega rojaka.

Kdo ve, kolikokrat je zamak-
njeno otožen gledal v naraslo vo-
do Sotle, ki je tako pogosto od-
našala še tisto bore malo, kar so
ljudje s trudom pridelali... Da-
nes ljudje ob Sotli trgajo zahrbtni
reki na stotine hektarjev plodne
zemlje. Imensko polje ne bo več
močvirnat svet. Preprežajo ga od-
vodni jarki, ob robu pa ga seka
nova obsestelska železnica. Po va-
seh rastejo nove, svetle stavbe —
znanilci napredka. V Imenem, tik
za novo postajo, stoji zadržni
dom, ki bo v svoja skladišča že
prihodnje leto sprejel vedno večje
količine poljskih pridelkov. V Po-
lju ob Sotli so te dni pribili smre-
kico na ostrežje novega zadrž-
nega poslopja. V Bistrici so tak
dom že dogradili, zdaj pa bodo
zgradili še hmeljsko sušilnico,
saj pod vasjo delajo žičnice videz
Savinjske doline v malem.

V Bistrici imajo na šoli spomin-
sko ploščo, ki nosi napis, da je tu
Josip Bros začel črkovati prve
besede in stavke v času, ko je
živel pri svoji teti Ani Kolarjevi
v Podsredi.

... Iz šole so se vsuli otroci.
Vsa vas jih je polna, potem se
zgubijo po hišah, manjše gruča-
pa se podijo po cestah, ki se ste-
kajo v vas. Skupina šolarjev jo
je ucvrla po cesti proti Podsredi.
Solske torbice jim poskakujejo
na hrbtih, v lesenih skatlah klo-
potajo svinčniki, rdeči noski so
dobili barvo od prvih hladnih sap
pozne jeseni. Vsi so obuti, kajti
čas, ko so otroci tako dolgo ho-
dili v šolo, dokler so mogli biti
bosi, so minili... Pred kakimi
sedemdesetimi leti jo je po
tej cesti, ki bržčas še ni bila tako
široka, drobil sedanji predsednik
Republike...

Kar precej muje ima močan
avtomobilski motor, ko se vzpne
v klanec nad potokom Bistrico.
Tiste dni po tej poti niso vozili
avtomobili. »Furmani« so pokali
z biči v teh klanecih. Navzgor z
dvojnimi vpregami, navzdol z za-
vrtimi kolesi...

Pod strmim klanecem v ozki
dolini, streljal pred Podsredo je
ob cesto stisnjenih nekaj hiš. Naj-
manjša med njimi je po vojni
dobila spominsko ploščo. Tu je
pri svoji teti Ani Kolarjevi tova-
riš Tito, kakor v svojih spominih
sam pravi, preživel najlepše dni
svoje otroštva. Na strmih re-
brih je bržčas po šoli pasel tetine
kravo in razmišljal kdo ve o
čem? O domačih, ki so se onstran
Sotle pehali za skorjico kruha?

Čez leta se je v tem idiličnem
kotu spet sprehajal. Umaknil se
je pred policijo, ki mu je bila
vedno za petami — zaradi tega,
ker je spoznal, da boljše življenje
za ljudi z žuljavimi rokami ne bo
prišlo samo od sebe... Res ni
prišlo samo od sebe. Prišlo je z
njegovo pomočjo... —c

Van Karajan je združil klasiko z modernostjo. Zakaj ne, če mu odreže?

KRVAVA ALŽIRIJA

vate rdeče, potem vzkopite, če ne,
potem najdete polno razlogov
za opravičilo...

Nad stotisoč življenj je že do
sedaj terjala alžirska vojna. Ko-
liko jih še bo? Prepada med fran-
coskimi izkoriščevalci afriških
bogastev in domačini, ki si želijo

živeti svobodno in bolje, je pre-
globok, da bi ga premostili z ma-
javimi brvmi začasnih rešitev.

Čudna je ta Alžirija kot del
francoske unije, kjer morajo »go-
spodarji« v blindiranih avtomo-
bilih potovati po deželi, ugotavlja
Philips.

Francoski padalci v zasedi. Pri sebi imajo »talce« — ženske in otroke iz uporniških vasi.